

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ В
ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗДО**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма Дошкільна освіта

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 ОСВІТА/ ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Професійна діяльність вихователя та асистента вихователя в інклюзивному середовищі ЗДО
Викладач	Кравець Надія Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	+380660256101
E-mail викладача	kravets.nadiia@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Професійна діяльність вихователя та асистента вихователя в інклюзивному середовищі закладів дошкільної освіти» є зміст, організаційні та методичні засади професійної діяльності вихователя й асистента вихователя в умовах інклюзивної освіти, особливості організації освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами, принципи створення корекційно-розвивального середовища, а також механізми міждисциплінарної взаємодії та соціально-педагогічного супроводу в закладі дошкільної освіти.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів системних наукових уявлень про сутність, принципи та організаційно-нормативні засади інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, розвиток професійних і соціально-педагогічних компетентностей, необхідних для ефективної діяльності вихователя та асистента вихователя, а також здатності до проектування та реалізації корекційно-розвивального освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- Аналізувати сучасні концептуально-методологічні підходи до інклюзивної освіти дітей дошкільного віку в Україні та світі.
- Формувати професійні компетентності щодо організації діяльності вихователя та асистента вихователя в інклюзивному середовищі.

- Розвивати вміння ефективної взаємодії з батьками та іншими фахівцями інклюзивного закладу.
- Освоювати методи командної роботи та міждисциплінарного співробітництва для навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.
- Розвивати професійно значущі особистісні якості здобувачів освіти для ефективної діяльності в інклюзивному середовищі.
- Застосовувати знання та уміння для планування освітнього процесу, складання індивідуальних програм розвитку та оцінювання навчальних досягнень дітей з ООП з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність ІК.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності)

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання

ПРН-2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання

дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-3. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-7. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПРН-8. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням .

ПРН-14 Використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПРН-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при 1 визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій)

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК.05 Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (підприємницька компетентність).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

Трудові функції:

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу:

А1 Прогностична

А1.1 Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

А1.2 Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

А1.3 Здатність до документування професійної діяльності

А2 Організаційна

А2.1 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти державною мовою

А2.2 Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього

процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти

A2.3 Здатність організувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною

A3 Оцінювально-аналітична

A3.1 Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти

A3.2 Здатність аналізувати рівень сформованості компетентностей відповідно до державного стандарту

A4 Предметно-методична

A4.1 Здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності відповідно до державного стандарту

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

Б1 Здоров'язбережувальна

Б1.1 Здатність організувати фізично безпечне освітнє середовище

Б1.2 Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

В1 Психоемоційна

В1.1 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії

В1.2 Здатність до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість

В2 Педагогічне партнерство

В2.1 Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності

В2.3 Здатність до командної взаємодії

В3 Морально-етична

В3.1 Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г1. Здатність до навчання впродовж життя

Г1.1 Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г2 Інформаційно-комунікаційна

Г2.1 Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі

Г2.2 Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності

Г2.3 Здатність дотримуватись правил безпечної поведінки в цифровому середовищі

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		12/4	
Семінарські заняття/ практичні/лабораторні		18/6	
самостійна робота		60/80	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий

VIII	012 Дошкільна освіта	четвертий	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти дітей дошкільного віку . Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. Дошкільники, що потребують корекції психофізичного розвитку, як суб'єкти інклюзивної освіти. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку.	2	2	8
Тема 2. Роль батьків у інклюзивному процесі . Партнерство сім'ї та закладу дошкільної освіти як умова ефективної інклюзії. Права та обов'язки батьків у контексті інклюзивного навчання. Методи комунікації та налагодження професійних стосунків із батьками. Погляди батьків на освіту дітей з особливими потребами та способи їх залучення до освітнього процесу. Практичні приклади ефективної співпраці з батьками.	2	4	10
Тема 3. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію психофізичного розвитку дітей дошкільного віку. Дошкільна освіта як початкова ланка впровадження інклюзії. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання в Україні. Створення адаптованого корекційно-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Медико-психолого-педагогічний супровід та моніторинг індивідуальних досягнень дітей. Підготовка педагогічних кадрів для ефективного впровадження інклюзії.	2	4	10
Тема 4. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Професійне співробітництво як умова ефективного інклюзивного навчання. Науково-методичне забезпечення	2	2	12

інклюзивної освіти у практиці ЗДО. Професійна готовність вихователів та асистентів до інклюзії. Організація діяльності міждисциплінарної команди фахівців. Місце вихователя та асистента вихователя у системі командного співробітництва.			
Тема 5. Корекційно-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в закладі дошкільної освіти Значення корекційно-розвивальної роботи для дітей з особливими потребами. Співпраця з колегами: вихователями, психологами, логопедами, адміністрацією та асистентами. Розуміння ролі вихователя в динамічній системі інклюзивного навчання. Комунікація та командний підхід до навчання дітей з ООП.	2	4	10
Тема 6. . Оцінювання навчальних досягнень дітей дошкільного віку із особливостями психофізичного розвитку . Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Складання індивідуального навчального плану для дітей з особливими освітніми потребами. Модифікація та адаптація курикулуму відповідно до індивідуальних можливостей дітей. Методи оцінювання навчальних досягнень та прогресу у розвитку дітей з ООП.	2	2	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю: екзамен. Підсумкова оцінка: за роботу на практичних заняттях – 40 балів; С/р – 10 балів. Тестування – 50б. Разом – 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua . Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань, в т.ч. завдань самостійної роботи.

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдене тестування.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен Форма здачі – комбінована

7. Політика навчальної дисципліни

1. Письмові роботи виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі.
2. Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>.
3. Відвідування занять. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.).
<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsiaosvitnjogo-protsesu.pdf> та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).
<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.
4. Неформальна освіта. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»
<https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні : Державний стандарт дошкільної освіти. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33 (у чинній редакції). Київ, 2021.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0274-21>
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2020. 326 с.
3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2021. 188 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>
4. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 164 с.
5. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20>
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (у чинній редакції).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Софій Н. З., Байда Л. Ю. Інклюзивна освіта в Україні: практичний посібник для педагогів закладів освіти. Київ, 2022. URL: <https://nus.org.ua/>

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна освіта в Україні : аналітичні та методичні матеріали. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2020–2024. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya>
2. Особлива дитина: навчання і виховання. Науково-методичний журнал. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2020–2025.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Порошенко М. А. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник. Київ : Знання, 2021. 252 с.
4. Середовище, що належить дітям : поради для педагогів закладів дошкільної освіти. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/>
5. Таранченко О. М. Партнерство з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти : методичні рекомендації. Київ, 2022.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530 (у чинній редакції). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF>
2. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.

Затверджений постановою Кабінету Міністрів України (у чинній редакції). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

3. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». Затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 19.10.2021 № 1095. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Про затвердження Типового положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Наказ МОН України від 08.06.2018 № 609 (чинний, застосовується).
5. Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 526-р (чинна до 2026 року).

Викладач:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної
і спеціальної освіти

Надія КРАВЕЦЬ